

INTELLIGENCE-UL LA NIVELUL NATO ȘI AVERTIZAREA TIMPURIE

THE NATO'S INTELLIGENCE AND EARLY WARNING

Cdor.ing. (Av) Stelian TEODORESCU*

Dinamica evoluțiilor în plan geopolitic și geostrategic demonstrează pe deplin că avertizarea timpurie cu privire la iminența unor crize sau conflicte armate este vitală.

Rolul structurilor de intelligence în cadrul sistemului de avertizare timpurie este unul major, mai cu seamă în susținerea și în eficientizarea ciclului decizional și a activităților derulate în cadrul sistemului NATO de răspuns la crize.

Argumentul principal care poate fi adus în sprijinul acestei aprecieri este faptul că gestionarea eficace și eficientă a unei situații de criză presupune ca pe baza unei imagini fidele a situației să se adopte soluția decizională optimă, să se planifice cel mai bun curs de acțiune pentru a ști când și cum trebuie implicate resursele necesare realizării celui mai bun rezultat care să asigure îndeplinirea integrală a obiectivelor stabilite.

The dynamics of geopolitical and geostrategic developments fully demonstrates that early warning of impending crises or armed conflicts is vital.

The role of the intelligence structures in the early warning system is a major one, especially in supporting and streamlining the decision-making cycle and the activities carried out under NATO crisis response system.

The main argument that can be made in the support of this assessment is that effective management and efficient implementation of a crisis supposedly based on a true and fair view of the situation needs to adopt the optimal solution of decision for planning the best course of action and to know when and how involved the necessary resources to achieve the best result to ensure the full achievement of the objectives set.

Cuvinte-cheie: intelligence; avertizare timpurie; prevenire; criză; decizie; incertitudine.

Keywords: intelligence; early warning; prevention; crisis, decision; uncertainty.

„Angajarea în prevenirea conflictelor, fără un sistem de avertizare timpurie, este ca intrarea într-o peșteră fără o torță”.

William G. Nhara

La nivel strategic, avertizarea timpurie și prevenirea constituie o problemă foarte importantă atât pentru state, cât și pentru organizațiile internaționale care reflectă și se află în deplină concordanță cu interesele lor.

Când vorbim despre avertizare timpurie și de prevenire, în mod normal, avem de a face cu patru clase de evenimente, și anume:

- dezastrele naturale cu consecințe umane;
- dezastrele umanitare provocate de către om;

- conflictele interne violente sau război civil care necesită intervenție internațională;
- conflictele violente interstatale.

Prevenirea conflictelor, managementul crizelor și posibilele opțiuni de răspuns constituie preocupări majore și la nivelul NATO, mai ales în contextul actualului mediu de securitate marcat de profunde și surprinzătoare schimbări la nivel geopolitic și geostrategic.

În acest context, sunt de remarcat eforturile făcute la nivelul majorității organizațiilor internaționale de a dezvolta capacitățile de avertizare timpurie. Astfel, la nivelul Organizației Națiunilor

**Ministerul Apărării Naționale*
e-mail: teosanwell@yahoo.com

Unite există un sistem propriu de avertizare timpurie pe segmentul crizelor umanitare, dar și la nivelul Uniunii Europene și, mai ales, la nivelul NATO s-au pus la punct sisteme proprii și unice de avertizare timpurie și de gestionare a crizelor în contextul diversificării, fără precedent, a tipologiei riscurilor și amenințărilor de securitate.

autoritatea politică directă a CNA și care acționează ca o interfață între nivelul decizional politic și nivelul structurilor militare de execuție.

Astfel, la nivel strategic, în subordinea Comitetului Militar se află Statul Major Militar Internațional/SMMI care are în structura sa Divizia de Intelligence/DI, structură care are în atribuții

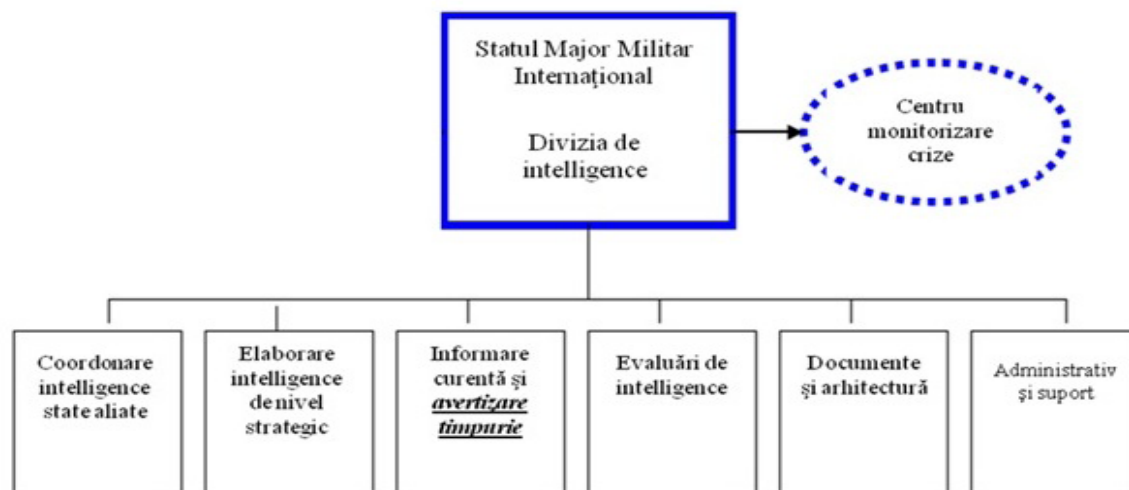

Fig. 1 Angajarea Statului Major Militar Internațional în coordonarea activității de intelligence și avertizarea timpurie de nivel strategic la nivel NATO¹

Este foarte evident faptul că principalul beneficiu generat de sistemele de avertizare timpurie este crearea cadrului favorabil realizării superiorității informaționale și a fi proactiv prin oferirea resursei de timp necesare pentru analiza posibilelor scenarii de evoluție a situației, adoptarea unei soluții decizionale optime și planificarea unei acțiuni de răspuns potrivite care să contribuie la creșterea nivelului probabilității de obținere a succesului. Tocmai din acest motiv, procedurile de gestionare a situațiilor de criză, în fază incipientă, presupune desfășurarea unor activități specifice domeniului intelligence de planificare, culegere, procesare, analiză a informațiilor.

Sistemul de intelligence la nivelul Alianței Nord-Atlantice

Când facem referire la „Strategia NATO” este necesar a face distincție între politici și strategii, pe de o parte, și strategii militare și operații strategice, pe de altă parte. În acest context, la fel de clar este și faptul că organul suprem decizional la nivelul NATO este Consiliul Nord-Atlantic/CNA, în plan militar cea mai înaltă autoritate decizională fiind Comitetul Militar/CM, structură care se află sub

elaborarea intelligence-ului de nivel strategic și a prognozelor, fiind susținut procesul de avertizare timpurie și management al crizelor. În acest context, Divizia de Intelligence diseminează propriile evaluări către celelalte structuri din cadrul Statului Major Militar Internațional, sprijină Centrul de Monitorizare a Crizelor/CMC și Comitetul de Planificare a Apărării/CPA și este, în principal, angajată în coordonarea structurilor de intelligence din statele aliate și susține avertizarea timpurie de nivel strategic a Comitetului Militar și SHAPE/ACO/J2 (Supreme Headquarters Allied Powers Europe / Allied Command Operations/J2) așa cum reiese și din figura nr. 1:

Este semnificativ de subliniat faptul că structura J2 de la nivelul SHAPE are atribuții în domeniul intelligence-ului militar și elaborează produse de intelligence strategic și operativ pentru toate tipurile de operații de răspuns care implică NATO. Mai mult, J2 gestionează baza de date și informații, supraveghează activitatea structurilor de intelligence de la nivelurile inferioare și a forțelor dislocate și este implicată în procesul de diseminare de produse de intelligence către aliați prin rețeaua Battlefield Information and Collection Exploitation System (BICES).

La nivel operativ, NATO are asigurate structuri de intelligence specifice categoriilor de forțe dislocate sau angajate în operații militare (forțe terestre, maritime sau de aviație), caracterul multinațional a unor astfel de forțe impunând existența unei structuri comune de intelligence.

La nivel tactic, chiar dacă exploatarea surselor deschise de informații constituie o activitate esențială, nevoile informative ale comandanților în sprijinul adoptării deciziilor în timp real este un proces esențial care include activități de colectare, analiză și estimare.

- implementarea cunoștințelor și estimărilor curente;
- anticiparea viitorului;
- urmărirea acțiunilor și mișcărilor adversarilor;
- menținerea unui contact permanent cu desfășurarea evenimentelor de interes.

Cu siguranță că o mare parte din necesarul de date și informații în faza de început este, în mod obligatoriu, necesar a se găsi în baza de date și informații sau să fie furnizată de intelligence-ul curent și să cuprindă:

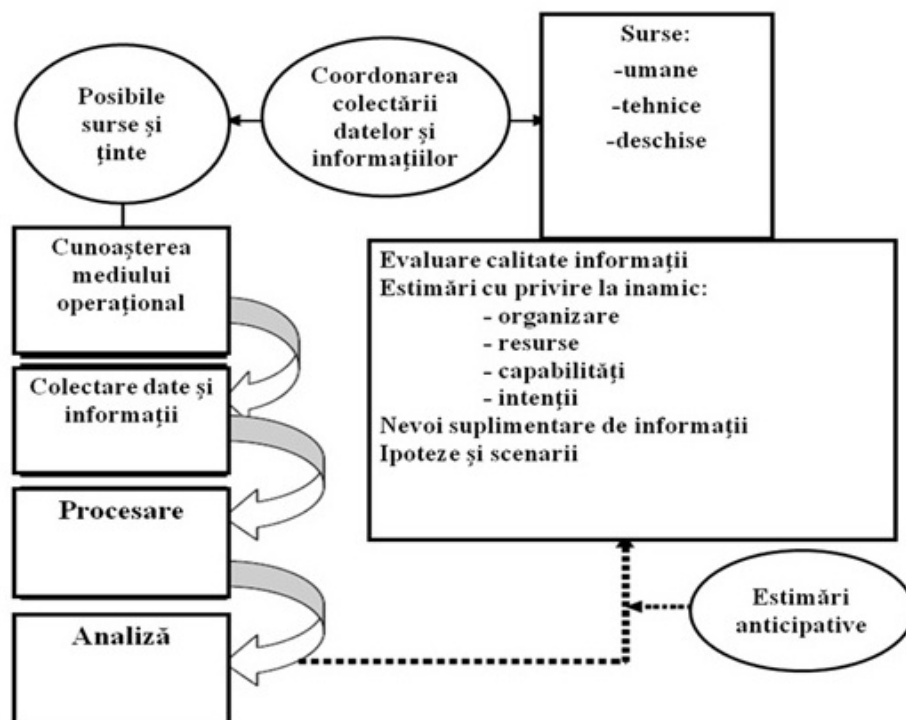

Fig. 2 Procesul de monitorizare permanentă a situației și evaluare a datelor și a informațiilor²

Drept consecință, se apreciază că la toate nivelurile, tactic, operativ și strategic, procesul de adoptare a deciziilor poate fi afectat de direcționarea și planificarea greșită a colectării datelor și informațiilor, insuficiența informațiilor și cunoștințelor și eșecul procesului de analiză, prognoze greșite și erori decizionale.

Cu toate acestea, pentru leadershipul militar o provocare semnificativă o constituie monitorizarea permanentă a evoluțiilor evenimentelor, în timp de pace, criză sau război, proces care constă în activități de:

- evaluări, estimări și previziuni;
- produse de intelligence de avertizare timpurie;
- informații de bază, informări curente și cu privire la selecția țintelor;
- intelligence în sprijinul altor zone de conflict.

Nu trebuie omis însă faptul că apariția conceptului de război hibrid a generat schimbări semnificative în ceea ce privește prioritățile și colectarea de informații, activitățile specifice fiind focusate pe acele grupări și acțiuni care se înscriu în

panelul fanatismului etnic și religios, terorismului, gherilelor și clanurilor, comunităților reduse și acelor structuri sociale care se constituie în forțe ostile securității individului, regionale sau globale.

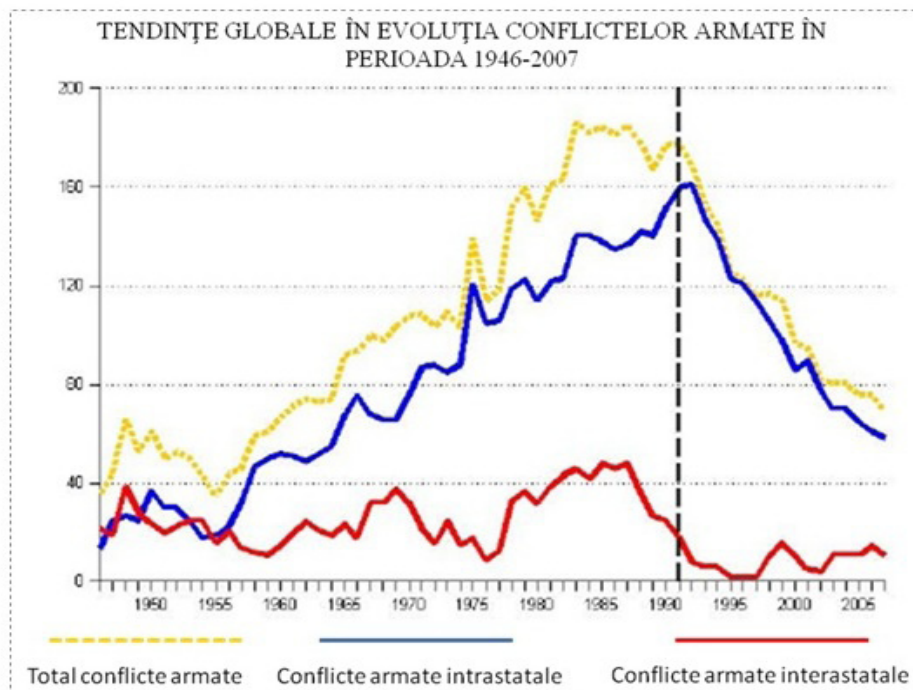
În acest context, partajarea informațiilor dintre națiuni și structurile centrale ale Alianței, dar și în mod direct dintre statele aliate a devenit o necesitate.

Avertizarea timpurie, element primordial al activității de intelligence la nivelul NATO

În perioada Războiului Rece, la nivelul NATO, procesul de avertizare s-a bazat, în cea mai mare parte, pe indicatori militari care aveau cu preponderență un caracter cantitativ. De fapt, pe

timpurie a decidenților politici și militari cu privire la iminența unor crize sau conflicte este vitală pentru gestionarea situației de securitate la nivel regional și global. Acest lucru generează cadrul favorabil planificării și desfășurării unor acțiuni preventive, dar trebuie să recunoaștem că încă rămâne foarte dificil a stabili unde și cum să interviu ca să se obțină efectele scontate.

Schimbările survenite în mediul de securitate la nivel regional și internațional care au avut ca principal efect reducerea riscului unui conflict armat între state și creșterea riscului declanșării unor crize sau conflicte armate în interiorul unor state instabile, au consfințit necesitatea modificării

Fig. 3 Tendința globală a de evoluției a conflictelor interstatale și intrastatale în perioada 1946-2007³

baza sistemului de indicatori utilizat se putea face o avertizare cu privire la schimbările ce survineau în evoluție situației la nivel strategic, făcându-se referire, în mod special, la acțiunile unui adversar care constituiau pași în pregătirea unui posibil atac împotriva Alianței și care devenea vizibil la un moment dat. Drept consecință, se executa alertarea oficială a decidenților politici și militari cu privire la o potențială criză sau atac și, implicit, pentru adoptarea unei decizii care să stea la baza planificării și punerii în operă a unui răspuns adecvat.

Atrocitățile și lecțiile învățate din conflictele din Balcani au demonstrat pe deplin că avertizarea

și perfecționării sistemului de avertizare timpurie de la nivelul NATO. Astfel, gama riscurilor și amenințărilor a fost extinsă dincolo de cele directe și cu caracter militar punându-se un accent deosebit pe riscurile și amenințărilor indirecte și cu caracter nonconvențional sau mai bine zis pe cele din categoria celor asimetrice. Edificator în sensul confirmării celor afirmate anterior este graficul din figura nr. 3 care reliefează scăderea ponderii conflictelor interstatale și creșterea accentuată a ponderii conflictelor intrastatale.

Drept consecință, probabilitatea sau improbabilitatea este într-adevăr esența problemei, pentru că

a previziona ce se va întâmpla în viitor este foarte dificil în comparație cu a elabora diverse estimări curente cu un nivel de incertitudine greu de cuantificat. Un argument important în acest sens este faptul că o importanță la fel de mare ca și previziunea este și răspunsul la întrebarea „ce se întâmplă dacă”, mai cu seamă în cazul în care lanțul de evenimente va conduce în mod inevitabil la utilizarea forței.

Necesitatea menținerii unei capacități de apărare colectivă a NATO eficiente și eficace în condițiile dezvoltării unei palete largi de riscuri și amenințări specifice acțiunilor asimetrice și hibride sau domeniului cyber, cât și în contextul reducerile bugetare la nivelul statelor membre, a generat proiectele „smart defense” și „pulling and sharing”, care au ca scop principal responsabilizarea statelor națiune în ceea ce privește gestionarea în comun a tuturor resurselor utilizate inclusiv pentru avertizarea timpurie cu privire la posibile acțiuni ostile îndreptate împotriva Alianței Nord-Atlantice.

În acest context, NATO a căutat să perfecționeze permanent sistemele de avertizare timpurie și a dezvoltat unul nou, *NATO Intelligence Warning System (NIWS)*, ce are la bază procese analitice ce conferă produselor elaborate în sprijinul decidenților un pronunțat caracter calitativ.

Încă de la întrunirea Consiliului Nord-Atlantic, din 23-24 aprilie 1999, la Washington, când a fost adoptat Conceptul strategic al Alianței⁴ s-a pus serios problema dezvoltării parteneriatelor și cooperării NATO cu alte state în sensul dezvoltării capabilităților de management al crizelor încă din faza incipientă a acestora. În aceeași măsură și Conceptul strategic adoptat la Summitul NATO de la Lisabona, din 19-20.11.2010, a reconfirmat angajamentul Alianței în prevenirea crizelor și gestionarea conflictelor și stabilizarea situațiilor postconflict, inclusiv prin dezvoltarea colaborării cu partenerii internaționali, în acest sens fiind subliniată importanța Organizației Națiunilor Unite și Uniunii Europene.

Mai mult, s-a stabilit foarte clar că dezvoltarea capabilităților de gestionare proactivă și anticipativă a crizelor este o atribuție de securitate fundamentală la nivelul Alianței care implică, atât adoptarea unor măsuri militare, cât și a unora nonmilitare, întregul proces fiind unul integrat și care se sprijină pe patru elemente principale:

- NATO Intelligence Warning System (NIWS);

- NATO's Operational Planning System;
- NATO Civil Emergency Planning Crisis Management Agreements;
- NATO Crisis Response System (NCRS).

Drept urmare, este foarte important a se înțelege că avertizarea timpurie nu este un eveniment singular, ci este un proces ciclic care se desfășoară continuu și în care, pe baza unei liste cu indicatori critici, se analizează un risc, o amenințare sau o criză identificată. Astfel, dezvoltând NIWS, NATO are la dispoziție un mecanism riguros de prevenire a unei crize sau conflict sau chiar de planificare a unei acțiuni de răspuns în locul și la momentul cel mai potrivit, astfel Alianța consolidându-și rolul de actor important în gestionarea crizelor la nivel regional sau global.

Acțiunile militare surpriză sau declanșarea unor războaie nedecarate anterior nu sunt fenomene noi, ci ele au existat încă din cele mai vechi timpuri și vor continua să existe pe agenda decidenților politici și militari, dar mai ales pe cea a structurilor de intelligence. Dacă până la sfârșitul Războiului Rece, serviciile de intelligence au investit foarte multe resurse în colectarea și în analiza informațiilor privitoare la planurilor și intențiile statelor inamice într-un efort de a le identifica posibilele viitoare intenții, schimbările semnificative ce au intervenit în planul securității regionale și globale au generat o paletă foarte diversificată a riscurilor și a amenințărilor nonmilitare, făcând din procesul de avertizare timpurie a decidenților o responsabilitate aproape fără limite pentru structurile de intelligence al căror potențial poate fi depăși în unele cazuri. Nu trebuie să ometem faptul că, indiferent dacă a fost sau nu a fost generat un risc, o amenințare sau o criză, sistemul de avertizare timpurie trebuie să funcționeze permanent și, mai mult decât atât, este necesar ca o serie de resurse să fie pregătite pentru situațiile care impun planificarea și punerea în operă a unor acțiuni de răspuns adecvate (figura nr. 4).

Cu toate că evoluțiile în planul securității au impus schimbări fundamentale în organizarea sistemelor de avertizare timpurie cu privire la posibili factori de risc și amenințări, dar și în ceea ce privește prevenirea și managementul crizelor, lecțiile istoriei demonstrează pe deplin că nu aceleași schimbări profunde au avut loc în ceea ce privește reducerea erorilor sau reducerea numărului acelor factori care influențează negativ cuantificările cu

privire la riscurile și amenințările care pot genera declanșarea unor crize ce pot deveni foarte greu sau chiar imposibil de controlat.

Astfel pot fi observate, în continuare, perpetuarea unor erori deja cunoscute, cum ar fi:

- influența prejudecăților care acționează asupra modelelor mentale ale culegătorilor și analiștilor;

ipoteză sau scenariu de evoluție a unei situații, dar care are la bază un model mental construit pe baza unor date, informații și cunoștințe acumulate și care poate avea un grad de subiectivitate foarte greu de cuantificat. Tocmai din acest motiv, avertizarea nu poate fi confirmată sau infirmată decât de evoluțiile ulterioare în ceea ce privește problema definită pentru care a fost emis avertismentul. Mai mult, o

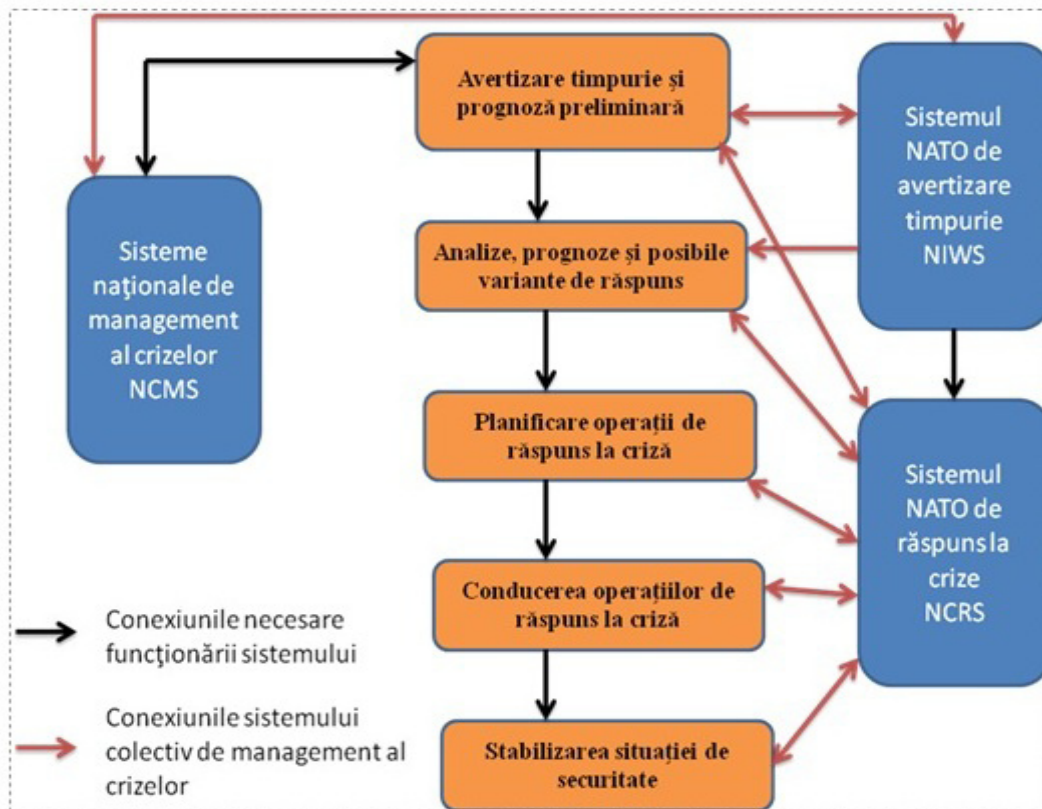

Fig. 4 Diagrama procesului de management al crizelor la nivel NATO⁵

- percepția deformată (supraestimare sau subestimare) a probabilității riscurilor și amenințărilor identificate la un moment dat, dar și a prioritizării acestora în funcție de efectele care ar putea fi generate și gradul de urgență pe care îl prezintă;
- prezența zgomotelor de fond care afectează procesul de comunicare în cadrul ciclului informațional, dar și între structurile de intelligence și decidenții care beneficiază de avertizarea acestora pentru a adopta soluția optimă de răspuns.

Drept consecință, este semnificativ de subliniat faptul că avertizarea timpurie poate fi definită ca fiind un raționament sau o logică cu privire la o

avertizare emisă este înțeleasă și percepută în multe alte diverse moduri și sub imperiul unui nivel de incertitudine sau certitudine diferit cuantificat.

Într-un astfel de context, apare întrebarea firească dacă informarea curentă este același lucru cu avertizarea timpurie a decidenților. Se poate afirma cu deplină convingere că răspunsul poate fi și da și nu cu condiția ca structurile de intelligence să monitorizeze permanent evoluția factorilor de risc și a amenințărilor identificate și să cuantifice cât mai exact indicatorii stabiliți.

Cu toate acestea, cel mai important lucru este ca structurile de intelligence să identifice foarte exact momentul când trebuie să transmită avertizarea timpurie către decidenți cu privire la acțiuni

ostile sau la iminența unei crize și să facă dovada că avertizarea transmisă se află în conexiune cu informațiile curente anterioare pe marginea aceleiași probleme definite.

Concluzii

Sistemul de avertizare timpurie al NATO este un sistem dezvoltat și foarte bine pus la punct, dar care poate fi permanent perfecționat și adaptat la realitățile curente generate de dinamica de securitate regională și globală. Este foarte important de înțeles că, în cadrul acestui proces care se derulează continuu, structurile de intelligence ale statelor membre asigură și pune la dispoziția decidenților politico-militari nivelul de cunoaștere și de înțelegere necesare planificării și punerii în operă a unor acțiuni politice, diplomatice sau militare proactive, care să contracareze anumite acțiuni ostile Alianței sau să limiteze la maxim consecințele generate de acestea.

Rareori, iminența declanșării unor crize sau a intențiilor ostile este atât de evidentă încât structurile de intelligence să poată transmite decidenților avertizări cu nivel de certitudine foarte ridicat. Nivelul de incertitudine există permanent și va crește odată cu reducerea cantității și calității informațiilor colectate și procesate.

Chiar și într-un astfel de context, este de dorit a se încuraja structurile de intelligence în sensul transmiterii oportune a avertizării către decidenți chiar dacă, implicit, este declanșată punerea în mișcare a unor resurse semnificative pentru pregătirea unui răspuns adecvat. Procesul de avertizare timpurie se impune a fi un proces în care să se identifice și să se cuantifice foarte rapid riscurile și amenințările și posibilele consecințe ale acestora prin analiza unui spectru larg de indicatori în acest sens.

Este foarte important să conștientizăm faptul că, în activitățile desfășurate pentru avertizarea timpurie a decidenților, prin validarea sau invalidarea nivelului de certitudine și de incertitudine al produselor livrate, structurile de intelligence își pot identifica limitele cunoașterii și, implicit, pot adopta oportun acele măsuri de regândire a capacităților și a potențialului deținut și de creștere a eficacității și a eficienței activităților viitoare.

Într-un astfel de context, structurile de intelligence ale NATO pot contribui la creșterea nivelului de fermitate în cadrul procesului decizional

dar, în același timp, și la evitarea acțiunilor de răspuns exagerate în comparație cu nivelul riscului sau amenințării identificate.

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului POSDRU/159/1.5/S/138822, cu titlul „Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile „Științe Militare”, „Securitate și Informații” și „Ordine Publică și Siguranță Națională” – Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – „SmartSPODAS”.”

NOTE:

1 Friedrich W. Korkisch, *NATO Gets Better Intelligence*, Centrul pentru Politică Externă și Apărare, Viena, 2010.

2 *Ibidem*.

3 Bradley E. Perry, *Fast and frugal conflict early warning in Sub-Saharan Africa: The role of intelligence analysis*, 2008.

4 *Conceptul strategic al Alianței aprobat de către șefii de stat și de guverne participanți la adunarea Consiliului Nord-Atlantic*, Washington, 23-24.04.1999.

5 20150311055641_NATO_And_National_CRMS_EN_Report_Annex_B.pdf

BIBLIOGRAFIE

Glantz H. Michael, *Early Warning Systems: Do's and Don'ts*, Shanghai, China, octombrie 2003, <http://www.karmayog.org/redirect/stred.asp?docId=24177>

Grabo M. Cynthia, *Anticipating Surprise: Analysis for Strategic Warning*, decembrie 2002, http://www.ni-u.edu/ni_press/pdf/Anticipating_Surprise_Analysis.pdf

Healey Jason, Van Bochoven Leendert, *Strategic Cyber Early Warning: A Phased Adaptive Approach for NATO*, <http://www.atlanticcouncil.org/publications/issue-briefs/strategic-cyber-early-warning-a-phased-adaptive-approach-for-nato>

Lt.col. Iffert G. Roland, *NATO Response Force, Briefing to “NATO METOC Orientation Course” M3-05-A-12*, Oberammergau, mai 2012, <https://www.diils.org/.../01%201030%20-%>

Korkisch W. Friedrich, *NATO Gets Better Intelligence*, Viena, 2010, http://natowatch.org/sites/default/files/NATO_Gets_Better_Intell_April_PDP_0.pdf

- Kriendler John, *Anticipating crises*, NATO Review, <http://www.nato.int/docu/review/2002/issue4/english/art4.html>
- Kriendler John, *NATO Intelligence and Early Warning*, Centrul de Cercetări și Studii Conflictive, martie 2006, kms1.isn.ethz.ch/.../Files/.../06_Apr.pdf
- Last David, *Prevention, Early Warning and Intelligence*, <http://ssrn.com/abstract=2459426>
- Leitao Antonio, *Some considerations on crisis management within NATO*, http://www.bundesheer.at/pdf_pool/publikationen/leit01.pdf
- Lundin Henrik, *Crisis and conflict prevention with an Internet based early warning system*, Institutul Regal al Tehnologiei, Suedia, http://www.sipri.org/databases/first/early_warning/hl_report
- Mr. Nelson H. Gail, *US Strategic Early Warning: A Case Study in Poland (1980-1981)*, 2010, www.afio.com/publications/NELSON_Gail_US_Strategic_Early_Warning_Poland
- Peters D., *Conflict prevention and crisis management the role of NATO*, http://www.ipw.uni-hannover.de/fileadmin/politische_wissenschaft/Dateien/luise_druke/peters_529_540.pdf
- Sullivan P. John, Bauer Alan, *Terrorism Early Warning Group*, Los Angeles, 2008, <http://shq.lasdnews.net/Content/uoa/SHB/publications/TerrorismEarlyWarning.pdf>
- Treverton F. Gregory, *Comparing Early Warning Across Domains*, Stockholm, 2011, <https://www.fhs.se/Documents/Externwebben/forskning/centrumbildningar/CATS/publikationer/Comparing%20Early%20Warning%20Across%20Domains.pdf>